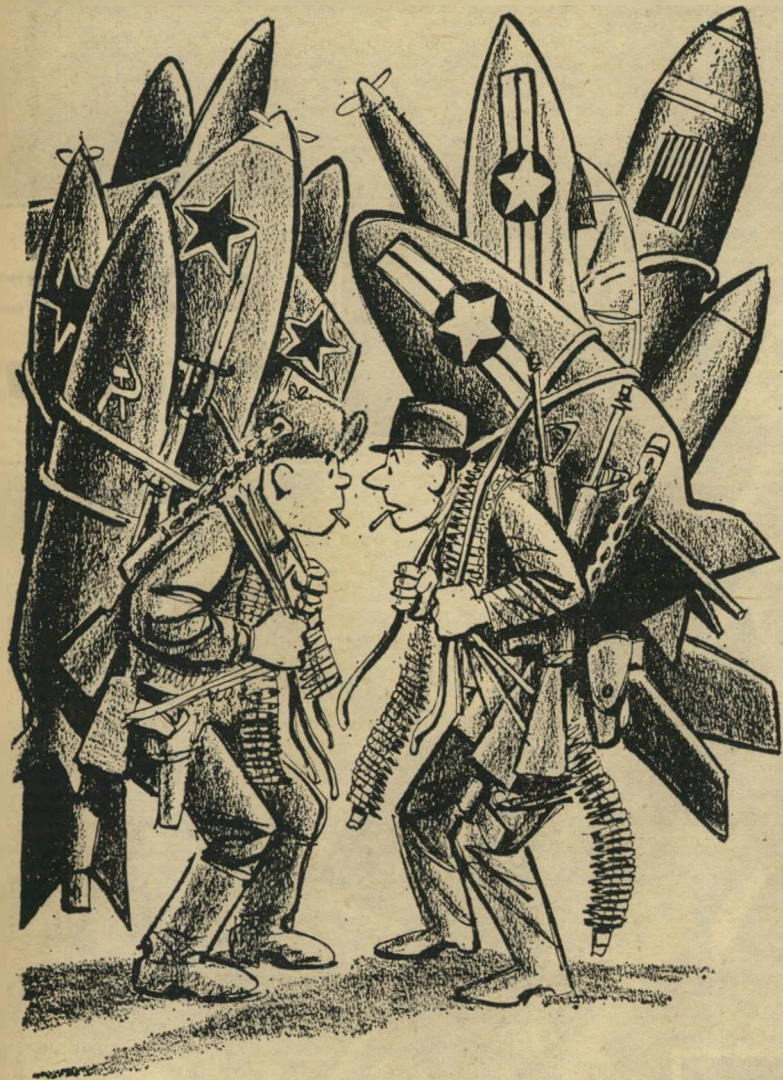

רק אירויט שוביניסטי יכול להתעלם מסכנה זו או לכסותה בהבלטה. איני סבור שאנחנו צריכים לפעול מתוך פחד. יכולים אנחנו להרשות לעצמנו לפעול תוך ביטחון עצמי, תוך הכרת כוחנו — במסגרת יחסיה הכוחות ומערכות האינטרסים העולמיים. שוכנעתי כי יוזמת המעצמות היא בעלת כחות טובות. שוכנעתי כי יוזמה זו יש לה סיכויים סבירים להצליח. שוכנעתי כי סיכויים אלה תלויים במידה רבה (אם כי לא בילעדית) במעשיה ובמחללה של ממשלת ישראל.

שוכנעתי כי על ממשלת ישראל לחייב יוזמה זו ולקדם אותה בכל כוחה, מפני שהיא

של ארצות הברית בא לידי ביטוי בקאריקטורה אופיינית זו של ביל מולדין, המתארת אמריקאי חמוש עומד מול רוסי חמוש, ומציע לו להוריד את הנטל. הרצון להתפטר מעומס ההתחייבויות של שתי המעצמות הגדולות הוא גורם חשוב מאוד המדרבן להסכם אמרקה-סובייטי במזרח התיכון.

מצב הרוח

תואמת את המדיניות המוצהרת ואת האינטרס האמיתי העליון של ישראל: שלום אמיתי וברקייאם.

לא שלום של ימיהמשיח, שהיה כליל-השלמות, ושהיפוך ביוזמה את השינואה הלו-הטת לאהבה יוקדת — אלא שלום מציאותי, היכול לקום תוך כמה חודשים, שישים קץ לשפיכות-הדמים, שייסים את המלחמה, שיבסס את ביטחון ישראל על בסיס מוצק, שיסתחף חדש.

גורם הזמן ממלא כאן תפקיד חשוב ביותר.

כל השותפים ליוזמת המעצמות מדברים ללא-הרף על דחיפות הפעולה, כי כולם מבינים מה עלול לקרות במרחב תוך כמה חודשים. אולם יש הבדל ביניהם.

המטיף העיקרי לדחיפות הוא הלורד קאראדון. מבחינה זאת הוא, כדברי אחד מחסידיו, "מציע של אחד". אולי מפני שהוא מכיר את המציאות הערבית והארגון-הישראלי יותר מכל מדינאי אחר העוסק ביוזמה זו, הוא הרוחף העיקרי לפעולה מהירה.

שאר השותפים מבינים את חשיבות גורם הזמן, אך אינם יכולים לחתר על המהלכים הדיפלומטיים האיתנים. הרוסים, בייחוד, אינם מסוגלים לפעול מהר. אחרי כל הצעה אמריקאית עוברים ימים יקרים, בהם היא נדונה במוסקבה. לאחר מכן מתקבלת תשובה סובייטית, שיש בה התקדמות ועירה לקראת העמדה האמריקאית. וכן הלאה וכן הלאה — ובינתיים זורם הדם וגוברות הסכנות.

אין ספק שעמדתה של ישראל היא גורם מעכב ראשון במעלה, לא פחות מעמדתה של גמאל עבד-אל-נאצר.

נאצר בין הפח והפחית

עבד-אל-נאצר הוא, כמובן, דמות-מפתח במישחק כולו. שמעתי כמה וכמה הערכות מפוכחות לגבי עמדתו.

כל מעצמות-המערב מאמינות כי עבד-אל-נאצר רוצה בהפדר זה. יותר מזה: כי הוא זקוק לו כאוויר לנשימה.

המלך חוסיין הודיע לאמריקאים כי קיבל יפוי-כוח מנשיא מצריים להציע את הצעתו — הקרובה מאוד להצעה האמריקאית. מצריים לא הכחישה זאת מעולם. אך עד כה היא לא נתנה הסכמה רשמית ומחייבת לכל ההצעה האמריקאית, למרות שלא דחתה אותה — חרף כל הסיפורים על כך בעיתונות הישראלית.

כי השליש המצרי אינו כלי-יכול. הוא נלחץ קשה בין כוחות שונים במישטרו. בעוד שהוא עצמו היה רוצה, כנראה, לקבל את הקו הסובייטי-אמריקאי, עליו להתחשב בחוגים הקיצוניים, ובעיקר בקצונה הצעירה של צבאו, שחסנין הייכל משמש להם עתה לטה. עוד יותר עליו לקחת בחשבון את התנובות הצפויות מצד אירגוני-החבלה הפלסטיניים.

(המשך בעמוד 12)

מאחורי שיחות-השתיים. כל העוסקים בה מבינים זאת. מכאן שעמדתה של ממשלת-ישראל הופכת יותר ויותר בלתי-פופולרית — לא רק בחוגי הצמרת השילטונית, אלא גם בחוגים הרבה יותר רחבים בציבור. הדיעה המתגבשת בהדרגה היא שממשלת-ישראל מחבלת בכוונה ביוזמת המעצמות, מכוון שהיא מעדיפה החזקת שטחים על שלום. הדבר מעורר מורת-רוח גוברת, מכיון שגם יודיה המושבעים ביותר של ישראל באמריקה ובבריטניה אינם מוכנים להצדיק סיפוח שטחים ורחבים לישראל. תוכנית-אלון, למשל, היא "בלתי אפשרית לחלוטין", כדברי אישיות מרכזית. אולי אצטט כאן כמה התבטאויות כלשונו:

● **אישיות א':** "מצבה של ממשלת-ישראל חלש כיום יותר מכפי שהיה למחרת המלחמה. ישראל יושבת בשטחים האלה מזה שנתיים, וזה הסיל ספק בכנות טענתה שהיא רוצה בשלום מחיוב, כמטרתה הסופית והבילעדית. זה יספיע בלי ספק על המדיניות האמריקאית."

● **אישיות ב':** "חל שינוי עדין במדיניות הישראלית במשך השנתיים האחרונות. לפני שנתיים הבטיחו הישראלים לממשלה האמריקאית שאין בעיות של שטחים בין ישראל והערבים. אולם מאז הם מגדירים את צורכי הביטחון של ישראל יותר ויותר במושגים של שטחים."

● **אישיות ג':** "אין סכנה גדולה יותר לביטחון ישראל מאשר המשך הסטאטוס-קו. ארבע המעצמות סבורות כי השגת שלום, כפי שהן מציעות, היא הדרך הטובה ביותר להבטחת הביטחון ארוך-הטווח של ישראל."

● **אישיות ד':** "במה רוצה ישראל? האם היא רוצה בבידוד מרצון? האם אתם יכולים להתקיים בלא תמיכת דעת-הקהל העולמית? אתם זקוקים לדעת-הקהל העולמית יותר מכל מדינה אחרת בעולם!"

● **אישיות ה':** "אין פיתרון אחר. הפיתרון הזה, המוצע עתה, הוא יבוא. זה בטוח. השאלה היא רק אם יקום פיתרון זה על ערימות של גוויות, או אם יבוא באמצעות המשא-והמתן הזה. כך או כך, עקרונות הפיתרון יהיו אותם העקרונות."

עבר בי רמס של חלחה

כדאי לשים לב למילה אחת בתוך הציטוט האלה. חונתי למילה "בידוד". כי הפעם הראשונה נוצרה האפשרות המעשית שישראל תבודד את עצמה לחלוטין.

שמעתי זאת בגירסה אחרת מפי אישיות אמריקאית חשובה. הוא השתמש במילה "הינתקות".

הוא לא התכוון לכך שאמריקה תנתק את עצמה מישראל, כפי שעשתה צרפת, אלא להיפך: שישראל תנתק את עצמה מארצות-הברית.

כלומר: מכיון שמדיניות ארצות-הברית נתונה, והיא חותרת בבידוד לשלום ולא סיפוח שטחים, עשויה מדיניות הסוכה של ישראל לנהק אותה מארצות-הברית.

לדעת האמריקאים, קיימת בחוגים מסוימים בצמרת ישראל מגמה כזאת — לנתק את ישראל מארצות-הברית, עם כל הכרוך בכך, כדי לאפשר את סיפוח השטחים לישראל.

התרשמתי כי אמריקאים אינם מתייחסים לאפשרות זו בשימחה או בבהלה, אלא בפא-טאליזם מסויים. לא כאל דבר שצריך לקרות, או שצויי שיקרה, אלא שיכול לקרות.

רק פעם אחת בכל השיחות האלה, ודווקא במקום חשוב ביותר, עבר בי רמס של חלחה קרה.

בן-שיחי דיבר אותה שעה בצורה עניינית, אובייקטיבית, כאדם המנחה נתונים מדעיים במעבדה, ללא רגשות וסנטימנטים. כאילו דיבר מחשב אלקטרוני.

הוא אמר, בערך, כך: "אנחנו יודעים שיש בישראל אנשים המקווים למצב של תהויוכוחו בעולם הערבי."

הם מאמינים שאם יפלו כל המישטרים הפרו-אמריקאיים במזרח התיכון, תחת לחץ אירגוני-הפידאיון, יהיה מצבה של ישראל מצויין. כי אז תהיה ישראל בעלת-הברית היחידה

של ארצות-הברית באזור זה, וארצות-הברית תצטרך לתמוך בה, יקרה מה שיקרה. "מי שחושב כך, אינו מבין את המציאות."

"איני יודע מדוע סבור מישהו שקיומה של ישראל מחזק את עמדת ארצות-הברית במזרח התיכון."

בחדאי, יש לארצות-הברית אהדה לאומית, ריגשית, חזקה מאוד כלפי ישראל. אך מעבר לזה, אני באמת איני מבין מדוע קיומה של ישראל חיוני לאינטרסים של ארצות-הברית במזרח התיכון.

"אנחנו שומעים טענה זאת לא פעם מפי הקהילה היהודית בארצות-הברית, אבל אין בה כל ממש."

"אין אנו זקוקים לנפט של המזרח התיכון. רק 3% מן הנפט שלנו בא משם. יש לנו אינטרס מסויים להבטיח את הנפט המזרח-תיכוני לאירופה המערבית, ויש לנו אינטרסים פוליטיים מסויימים במזרח התיכון. אך חשיבותם של האינטרסים האלה תלויה במציאת הסדר של שלום. אם יש פיתרון פוליטי — או קיי. אם לא — איני סבור שיש לנו עניין בפיתרון צבאי."

"אם בעוד כמה חודשים יפלו כל המישטרים הפרו-אמריקאיים במזרח התיכון, וכל מדינות ערב יצטרפו אל אויבינו — לא יהיה לנו עוד שום אינטרס במזרח התיכון. כי האינטרסים שלנו, הכלי כליים והפוליטיים, מעוגנים במישטרים היודיותיים לנו בעולם הערבי. אם נאבד אינטרסים אלה, לא יהיה לנו מה לעשות במזרח התיכון. בישראל עצמה אין לנו שום אינטרס ממש. מבחינה ביטחונית גרידא, המזרח התיכון טוב אינו חיוני למערך הביטחוני של ארצות-הברית."

"אם יקרה אסון כזה, ואנחנו נאבד את כל האינטרסים שלנו בעולם הערבי — כי אז, לדעתך, לא תסכול דעת-הקהל האמריקאית איזו התי-ערבות שהיא במזרח התיכון, לטובת ישראל. בוודאי, נשמור לה אהדה — אך לא נוכל לרוש לעזרתה במיקרה של סכנה לקיומה."

במילים אחרות: אם תתגשם נבואה שחורה זו, עלולה ישראל למצוא את עצמה, ביום מן הימים, בעוד כמה שנים, פנים-אל-פנים מול איום צבאי סובייטי-ערבי, מכלי שיישאר לה בן-ברית כלשהו.

בכך יוסר עקרון-הברזל של דויד בן-גוריון, שעל ישראל להיות קשורה תמיד לפחות במעצמה עולמית אחת.

שיכרודי-הנצחון של ששת-הימים, שהביא בישראל למצב-ירוח של אי-המנותק מן המציאות העולמית, עלול לגרום לשואה שאין לתארה במילים.

זה תלוי בנו

א הזכרתי שיחה זו כדי לעשות לעצמו רע על הנשמה, או כדי להינבא נבואות שחורות. אנחנו עדיין רחוקים מאוד ממצב כזה. אבל עלינו להבין כי אפשרות כזאת קיימת, שאנשים מרכזיים מאוד בעולם חושבים עליה, וכי מעשינו היום יכולים לקרב או להרחיק אפשרות זו.